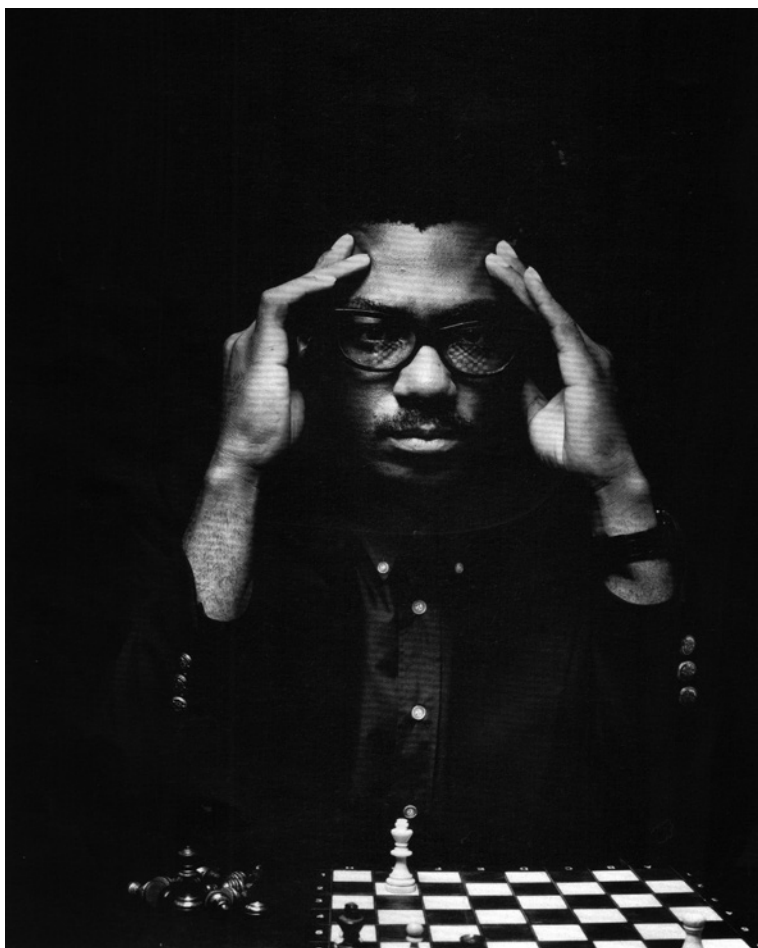

ТЕМА III

ЈА ПРИПАДАМ
ОНИМА КОЈИ СЕ УЧЕ
ДОК ПИШУ

Миломир Ковачевић, *Шах*

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

PRAZAN PAPIR JE NAJBOLJI PRIJATELJ

Da li vam je poznat onaj osećaj, kada ste toliko gladni, pa preglednite i ne osećate glad? Ili, kada ste u tako lošoj situaciji, da uspevate samo da se smežete? Postoji i onaj, kada ste toliko umorni, da ne možete da zaspite?

Pogledala sam telefon: sada je pola tri, a sna nema, ni na vidiku. Ustala sam, obukla trenerku, duksericu i bademantil – jer, jel'te, hladno je – i izašla na terasu.

Uzgređ, ja sam pušač. Tačnije, nazivam se rekreativnim pušačem. Zapalim jednom-dvaput nedeljno ili u dve nedelje, kada mi treba da se smirim, umirim i umrtvim. Pitala me je drugarica kako to da nisam zavisna, ali nemam odgovor.

Podigla sam pogled ka nebu. Zvezda nema, oblaci i magla pokrivaju sve dalje od 50 metara. Slušam cigaretu koja mirno pucketa dok gori, i skakućem gore-dole, zbog hladnoće.

Monitor mi je uginuo, što znači da dušu moram da razlivam na papiru narednih nekoliko dana. Kada se već vraćam kroz vreme, mogla bih i gušćje pero da nabavim? Ne, ne ! To je bilo podsvesno „hejtovanje” starih pisaca i pisanja.

Uzgređ, ja sam pisac. Tačnije, nazivam se rekreativnim piscem. Pišem kada mi se nešto nasloni na pluća, stane na srce ili počne da kljuca po mozgu. Prečesto – sve troje zajedno.

Ponekad, kada mi treba da pričam sa nekim, a ne bih da smetam ljudima, ne bih možda nikome ni da se poverim, iako imam potrebu, jer razgolićavanje duše je riskantna stvar, pišem. Ponekad mi samo treba da se smirim, umirim i oživim. Tako, ponekad, najbolji prijatelj mi bude prazan papir. Ovih dana – bukvalno – papir (i sada ozbiljno razmišljam da nabavim pero, što bi bilo simpatično, a ne da bih „hejtovala” stare pisce i pisanje!). Elem, ponekad papir, a inače monitor na kojem trepće kursor. Jeste da zvuči hladno to što monitor i ja gledamo jedno u drugo, ali monitor ne sudi, čuti i sluša, dok ne uquine.

Neretko, imam potrebu da otvorim dušu, ali čudne reči i osećanja sprečavaju me da ih ispričam bilo kome. Ni drugaricama, drugovima,

OGLEDALO

roditeljima, rođacima... Ni samoj sebi. Ponekad se i sama iznenadim pošto pročitam napisane reči. Prepadnem se od emocija i zgrozim od misli.

Otpuhnula sam dim. Lišće kao da je opalo za jedan dan. Napravilo mekan krevet ispod moje terase. Znete li onaj osećaj, kada gledate sa visine i poželite da skočite? Ne iz samoubilačkih poriva, tek onako. Iz radoznalosti. Koliko bih dugo padala? Ali ne, previše je hladno, a i izlomila bih ruke. Opet, kažem, nisam „pukla”, neću da skočim, samo spekulišem. Čisto onako, naučno.

Elem, pisanje! Nabokov je, čini mi se, rekao: „Mastilo. Droga.” Pitam ja ljude kako to da nisu zavisni, a oni ne umeju da mi odgovore.

Ja jesam od onih koji uče dok pišu. Otkrivam nove strane sebe, strane za koje nisam ni znala da postoje. Jer, iako papir ne sudi, papir guli, raslojava, otkriva i skida. Kompleksni smo svi. Najširu ličnost pokazujemo strancima. Ne najširu kao najdruželjubiviju i najviše prijateljski nastojenu, najširu kao, ne znam, crni luk, kada sam već udarila po čudnim metaforama. Isto se, kao kad je o luku reč, dok stigneš do centra, obično zaplače. Onda, onu malo užu i bližu duši otvaramo poznanicima, pa onda prijateljima i roditeljima. Ali, nažalost, poslednjim nivoom duše, najogoljenijim, najranjivijim, ljudi smatraju onaj koji pokazuju sami sebi kada su usamljeni, slomljeni. Ali, nije to – to. Papir je kadar da otkrije još dublje. Otkrije nevino i čisto u nama. Dete željno ljubavi i brige. Ali otkrije i ono što Mefisto čuva u sedmom krugu – tajne, želje i poroke. Ljubavi i osećanja koja ne želimo sami sebi da priznamo.

E, zato kažem da učim. Jer samo kroz upoznavanje, dobro poznavanje sebe, čovek može spoznati svet. Učim ja i tako što čitam, diskutujem, debatujem... Ali to je drugačija vrsta znanja. Bitna, ali manje, od pisanja.

Uh, fuj, filter!

Mislim da nije tako pametno da gubim san do ovako sitnih sati. Sad mi neko reče: „Nikad više!”

Obećavam. Gasim cigaretu.

Ništa.

San.

*„Deep into that darkness peering, long I stood there wondering, fearing,
Doubting, dreaming dreams no mortal ever dared to dream before;
But the silence was unbroken...”*

Ljubica Milović

Matematička gimnazija Beograd

Mentor: prof. Radivoje Blagojević

УКРАШАВАЊЕ РЕЧЕНИЦАМА

Држим оловку у рукама. Гледам у бијели папир. Нијемо. Шта написати, а уздићи се до неба? Како своју сумњу претворити у чврсту вјеру, у истину?

Пишем. Пишући учим. А док учим, живим. Празан бијели папир полако призива слова која се нижу у нераскидиви вијенац. Ријечи украшавају оно што је прије неколико минута било празно. Исписујем колико се свијет промијенио од свог искона, чији почетак памте прашњави атласи. Историја се пара и поново саставља за нове употребе и господаре. Пишем о томе, како се свијет буни против самог себе.

Људи више не уче, јер су праве вриједности оклеветане, а знање изгубило своје темеље. Старо је замијенило ново, а далека будућност настанила се у нашем сусједству. Осваја близину, док се учење и писање заобилази као давно напушено станиште.

Више ни сам не знам, да ли постоји осјећај за добро и лоше. Можда је разлог томе превласт ума, а занемаривање душевног живота? Не знам, јер, у подвајању цјеловитог човјека, држати страну срца или разума, значи губити себе.

Свијет је на ивици подношљиве трпељивости. Заборавља оно научено, а у мноштву информација – не учи ништа ново. Људи превазилазе границе самог живота, јер живе у будућности без свијести и освртања на старост времена.

А ја живим сада. Пишем и учим. Мислим, размишљам и упорно се трудим да разумијем ствари које се дешавају око мене.

Неко је рекао да онај ко не умије да воли – не живи. Е, па, ја волим да пишем, да биљежим и тако ткам мрежу живота. Сваки њен чвор је и мој науч. Волим да учим спознајући пролазност свега, док оно написано једино остаје заувјек. Записано остаје сљедећим нараштајима.

Није човјек оно што мисли да јесте, већ оно што чини. Није Земља оно што припада човјеку, већ човјек припада њој. Кредо новог вијека, да се „загосподари природом”, поклич је човјека који не препознаје своју колијевку. Осјећам сваки знак, траг суштине која говори ћутећи.

Примјећујем и доживљавам њене симболе, али сваки пут друк-

ОГЛЕДАЛО

чије, јер она је ризница непоновљивог и увијек аутентичног говора.

Са тим знањем корачам у будућност. Стријепим и надам се. Мој савезник и вјерни пратилац је писање. Знам да оно неће изгубити своју праву вриједност и да ће учење бити врхунац свега и свему. Учен човјек господари над свим.

Своје коријене пуштам кроз сваку написану реченицу, учећи и не заборављајући научено.

Моја вјера су ријечи и језик који једини освајају свијет. Онај свијет, којем су писање и учење од непроцјењиве вриједности. Сувише је мрака и таме око нас, па зар је тешко у писању препознати свјетлост?

Када би човјек успио довољно снажно да загрли боје, упије сунчеве зраке и усели небо у своје очи, таме би потпуно нестало. Мрака не би ни било, када бисмо се хранили ријечима, а учили док пишемо. У том случају, и Мјесец би засијао као Сунце.

Због тога, пишемо и учимо ширећи свјетлост и откривајући нова сунашца, јер мудри људи знају да она постоје.

Миленко Лазовић

Средњошколски центар Рудо

Ментор: проф. Бојана Томић

РИЗНИЦА НАЈДУБЉЕ ЧУВАНИХ ТАЈНИ

Спознаја самога себе је најважнија животна лекција. Како доћи до те спознаје и како допријети до суштине свог бића, питање је које је одвајкада мучило људски род. Чак су и пећински људи нашли начин да изразе своју бит преко цртежа уклесаних у зидовима сопствених склоништа. Ипак, можда није у питању проблем „ко смо и шта смо?“, већ у одговору на то питање.

Писање је најлакши начин да човјек успије у потрази за самим собом. Све знано и незнано на овом свијету је од непроцјењиве вриједности, било да се ради о минорним стварима или, пак, њиховим супротностима. Чак и обичан лист папира може бити оружје у борби против сопственог незнања. Одједном, схватам да ниподаштавам вриједност тог папира, називајући га обичним, а сваки такав лист је страница признатих сазнања о нама самима. Заправо, можемо га поистовјетити са ризницом најдубље чуваних тајни.

У човјеку, као самосвјесном бићу, крије се један мали губитник и још већи побједник, јер, пишући о својим жељама, надањима, сновима, пропадању, не дозвољава да му они који превише размишљају и осуђују, а премало осјећају и слушају, спочитавају животне приче.

И сада, док пишем ово, питам се зашто ме је понекад толико погађало мишљење других, зашто сам живјела у сталном настојању да удовољим другима по цијену одрицања од сопствених жеља? Зашто раније себи нијесам била на првом мјесту? Можда нијесам била довољно зрела? Не, није то... Једноставно, била сам превелики слабић.

Не знам да ли човјек тога треба да се стиди, али морам признати да, када прочитам све ово што сам, у налету потребе за ослобођењем од ланаца који су ме спутавали да будем оно што хоћу, а не оно што други желе да будем, повјерила свом нечујном пријатељу, схватам да сам ојачала. Истина, на силу и уз тешкоће, али ипак – ојачала. И, да, поносим се тиме.

ОГЛЕДАЛО

Док пишем ово, изненада ми нека сила притиска груди. Застајем. Читам неколико претходних реченица. Застанем. Скренем поглед. Да, то је страх... Страх да ћу постати хладнокрвна особа. Помислим: „Опет! Мрзим ово! Зашто сам опет кукавица?!” Онда затворим очи и кажем себи: „Нијеси. Тај страх је доказ да имаш савјест – нешто чиме се већина људи не може похвалити. Буди поносна на то и настави.”

Да, овај лист папира је тихи свједок свих мојих патњи, туге, бола и пркоса. Можда једини. Он представља траг моје борбе против себе саме и све оно чему ме та борба учи и што ће ми помоћи да боље разумијем себе, а самим тим и друге.

Жана Пејаковић

Средња стручна школа Цетиње

Ментор: проф. Ивана Митровић

СВЕДОЦИ ВРЕМЕНА – МАСТИОНИЦА, ПЕРО И КУРСОР РАЧУНАРА

Добро дошли у мој свет, свет Шекспировог пера! Овде ћете уживати у топлом гостопримству, лудом проводу, у вожњи кроз прошлост и садашњост и оплемењеније визије будућности. Добро дошли у свет у којем се учи док се пише и самим тим стиче слобода да сами себе усавршавамо, да постанемо образовани, културни, уздигнути и тако се супротставимо трулежи, корупцији, забрани испољавања емоција и личних ставова. Моћ пера и писане речи може бити велика и јака, ако знамо да је искористимо. Речи су увек убојитије од оружја.

„Свет је позорница на којој свако игра своју улогу“. Да би та улога била успешна, савршена, морамо много да радимо, учимо на својим и туђим грешкама. Ево и сада, док пишем, присећам се многих писаца светске књижевности који су цео живот писали и стварали ликове и ситуације, приказивали страсти човека, сложеност људске душе, супротстављали се тадашњој власти и тиме успели да себе и своје речи подигну до неслућених висина. Дела су им преведена на многе светске језике, чиме су допринели да њихов лични углед и углед њихове земље буду признати, а нас подстакли да размишљамо о тој стварности у којој живимо и чији смо део.

Писањем се стварају велика дела, а они који их пишу, велики људи, остављају за собом своју задужбину коју ми чувамо од заборава. Кажу: „Сви ми умиремо једном, а велики људи два пута: једном кад их нестане са земље, а други пут кад пропадне њихова задужбина“. А како да заборавимо причу о најлепшем каменом мосту који је центар друштвеног и духовног живота касаве? Он је симбол одолевања сили времена. Живот пролази, а он пркоси и подсећа нас на приче и легенде које су се дешавале у животу друштва, појединачно и града. „На Дрини ћуприја“ је роман који садржи хронику Вишеграда у распону од скоро четири века. Тај камени мост на Дрини који, упркос злим временима, има доста и ведрине, показује

ОГЛЕДАЛО

чврстину, снагу, моћ, али и немоћ, крхкост, патњу, бол, љубав. Ми смо кроз своје писање о њему преживљавали, саосећали са свим догађајима на тој каменој позорници. И зато позивам све будуће писце да не забораве овај мост, његову прошлост, али да у будућности пишу о мостовима који повезују и зближавају људе. Нећемо дозволити да владају суморне и влажне атмосфере, неспоразуми који иду од неразумевања до заслепљујуће мржње и злочини који се дешавају у делу „Травничка хроника”, написана на основу писаних извора!

Такође, неопходно је поменути великог светског књижевника, психолога и филозофа људске душе, великог Фјодора Достојевског. Дело „Браћа Карамазови” сложена је прича о свим његовим доташњим темама и прича о човеку, души, свету и богу. То је филозофско дело, које се бави безвременим питањима и полемише о човековом постојању и његовој судбини. Намећу се питања о религији, правном систему, породичним и друштвеним односима. Сударају се различити погледи на сва ова питања, а читаоци имају слободу да одаберу један и прогласе га истином. Ово је изврсно дело за све будуће правнике, адвокате, филозофе, психологе, који могу много тога научити од генијалног учитеља Достојевског. „Познавање дотичног дела, или бар његовог наслова, може бити и мера нечије писмености”.

„Читање је најбоље учење!” рекао је Пушкин. Зато читајмо, а да бисмо читали морамо да пишемо и тако градимемо самопоуздање, утичемо на сопствене ставове, на наш поглед на живот.

Прочитај овај мој есеј, можда ћеш схватити поруку. Неко је некада рекао: „Тридесет слова је капитал с којим неки једва знају да се потпишу, а неки умеју да добију и Нобелову награду”. Ово се односи на све оне који би читајући ускочили у сва књижевна дела, како би боље разумели свет око себе. Човек учи док је жив, путујући кроз живот, памтећи, па и бележећи искуства већих, паметнијих и јачих. Ја припадам свету који се учи док пише, „да нисам узалуд, ни без трага живео”. Мирослав Мика Антић каже:

„Очима се у свети џирчи.

Главом рије млако вече.

Од реке се човек учи

ка морима да њошече.”

И да је цео живот пут од извора ка увиру (ушћу).

Траг, који је неизбрисив, који са сваком генерацијом која га истражује постаје још чвршћи, уочљивији, траг који се претвара у темељ, јесте писани траг. Меша Селимовић је један од ретких српских, али и југословенских, а зашто не и светских, књижевника, који је од речи стварао уметничка дела. Овим речима започиње своје најпознатије дело, „Дервиш и смрт”:

ОГЛЕДАЛО

„Почињем ову своју причу, низашто, без користи за себе и за групе, из потребе која је јача од користи и разума, да остане запис мојо мени, записана мука разговора са собом, с далеком надом да ће се наћи неко решење кад буде рачун сведен, ако буде, кад оставим праћ мастила на овој хартији што чека као изазов. Не знам шта ће бити забиљежено, али ће у кукама слова остати нешто од онога што је бивало у мени, па се више неће јубити у ковићлацима магле, као да није ни било, или да не знам шта је било. Тако ћу моћи да видим себе какав постојем, то чудо које не познајем, а чини ми се да је чудо што увијек нисам био оно што сам сад. Свјестан сам да пишем заљешено, рука ми држи због оштрицања што ми предстоји, због суђења које оштрицањем, а све сам ја на том суђењу, и судија и свједок и шужени.“

И зато ја волим што живим у свету у којем се учи док се пише. Пишем оно што ми доноси радост и срећу, оно што волим, што весели моје срце, што ће и другима донети срећу, мир, безбедност. Да би мој свет био савршен, сваки човек би требало да учи док пише, али на свој начин и у свом властитом ритму. Тако бисмо себи олакшали живот. Људи који пишу воле да удовоље другима и траже компромис. Не воле конфликте. Врло су интелигентни и воле нове промене у животу. То су амбициозне особе које мењају себе и свет. Они стварају место у којем би постојала и поштовала се правила и прописи. То би био свет пуне слободе писања, изражавања својих ставова, али и свет моралних начела која спречавају слободу да крене у погрешном смеру.

Позивам вас да уђете у мој свет. Можда ће баш једна ваша реченица изазвати ефекат. Можда ће натерати све људе на размишљање и можда ће доћи до неких већих промена. Зато, сви наоштрице своје оловке, убаците пера у мастила и пренесите осећања на папир. Хајде да заједно створимо неки нови свет и побегнемо од живота у којем влада лествица поремећених моралних вредности! Док се будемо навикавали на промењену стварност, мењаћемо се и ми сами. Биће тешко, али ће свакако живот бити мање изопачен „Позивам за свједока мастионицу и перо и оно што се пером пише; позивам за свједока вријеме, почетак и свршетак свега...“

Милица Ристић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Никола Козомора

ДВА СВЕДОКА МАЛЕ И ВЕЛИКЕ ИСТОРИЈЕ

„И за мене је остало све што су људи рекли а све што су урадили понео сам на длану једне руке.”

Кажу да нам у раном детињству све што видимо изгледа велико. Тако и утисци и емоције из тог периода одрастања у нама „живе и даље и постоје као и свака стварност” до краја живота.

Моја најранија сећања везана су за величанствену скулптуру испред моје куће. Забачене главе, задивљено гледам у високог, крупног човека и змиркам, јер ме јако сунце заслепљује. Стидљиво пипам хладан метал и покушавам да дохватим његову, за мене тада недостижну, руку.

Увек ми је било фасцинантно како он сваки дан и сваку ноћ стоји, поносно гледа у даљину, сигуран у себе као да све зна. Наравно да све зна, кад је стално ту и види све. Увек сам му завидела што сваки пут види мог другара из улаза поред, а ја никако да изађем баш када је он напољу. Видео је и чувену јурњаву, када су полицајци ухватили пљачкаше банке из наше улице. Знао је пре мене и да се моја сестра пољубила са дечком, а мени није хтела да каже. Пратио ме је погледом док сам сва у сузама јурила кући, низ улицу, кад сам пала с бицикла. На степеницама, испод његових ногу, често седим са најбољом другарицом и причамо тајне које нико не сме да зна. Он и то сигурно чује.

Поред њега су протутњале и многе политичке демонстрације, за мене драматичне и застрашујуће, али су прошле и реке поносних навијача који су дочекивали наше успешне спортисте. Он лети блиста на сунцу, усред граје деце и лавежа паса који јуре око њега, мокар се крије у сивилу док упорно падају јесење кише, и свечано стоји огрнут белим плаштом у леденој тишини, када зими пада снег.

Често замишљам себе како гурам колица са бебом баш у овој улици и причам својој деци све што је мени моја мама причала. Сећам се, када су постављали сјајна, златна слова на тамне степенике испод споменика. Нестрпљиво сам чекала да заврше, да видим како ће изгледати. Мама ми је тада прочитала: „Отишао сам.

ОГЛЕДАЛО

Иза мене је остало све што су људи рекли, а све што су урадили понео сам на длану једне руке”. Тада ми та реченица није била јасна, али ми је била интересантна прича о споменику. Сазнала сам да је то наш чувени писац, добитник Нобелове награде за књижевност, Иво Андрић. Мама ми је објаснила да је он живео поред нас и да је ту написао своја најбоља дела. Када сам прочитала књигу „На Дрини ћуприја”, изненадило ме је да Иво Андрић кроз низ догађаја из живота суровог Абидаге, несрећне хероине, Авдагине Фате, коцкара Милана и многих других, пише, у ствари, књигу о мосту.

Споменик који је њега очарао кад је био мали, у ствари, сведок је векова и свих бурних догађаја који су се ту одиграли, и оних од историјског значаја и оних мање значајних, али за људе који ту живе – важних. Одмах сам помислила да је мост за њега исто што његов споменик за мене. Споменик је сведок моје мале, али за мене, ипак, велике историје.

Иво Андрић је рекао: „Све може бити”. Било би лепо кад би то била истина и кад бих умела да пишем бар приближно као он. Кад бих имала тако богату машту као Иво Андрић, овај есеј био би моја „На Дрини ћуприја”.

Кристина Поповић

Трећа београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Љубиша Живковић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
